

हर हर शङ्कर

ॐ

जय जय शङ्कर

श्री-वेदव्यासाय नमः

श्रीमद्-आद्य-शङ्कर-भगवत्पाद-परम्परागत-मूलाम्नाय-
सर्वज्ञ-पीठम्
श्री-काञ्ची-कामकोटि-पीठम्
जगद्गुरु-श्री-शङ्कराचार्य-स्वामि-श्रीमठ-संस्थानम्

॥ प्रयाग-स्नान-विधिः ॥

५१२५ क्रोधी धनुः २९-कुम्भः १४ माघ-मासः 13.01-14.02.2024

आचमनम्। शुक्लाम्बरधरं + शान्तये। प्राणायामः।

ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं

तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव।
विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपतेः अङ्घ्रियुगं स्मरामि ॥

अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा।
यः स्मरेत् पुण्डरीकाक्षं स बाह्याभ्यन्तरः शुचिः ॥

मानसं वाचिकं पापं कर्मणा समुपार्जितम्।
श्रीराम-स्मरणेनैव व्यपोहति न संशयः ॥

श्री राम राम राम

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

☎ 9884655618

☎ 8072613857

✉ vdpsabha@gmail.com

🌐 vdpsabha.org

तिथिर्विष्णुः तथा वारः नक्षत्रं विष्णुरेव च।
योगश्च करणं चैव सर्वं विष्णुमयं जगत्॥

श्रीगोविन्द गोविन्द गोविन्द

अद्य श्रीभगवतः महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे
श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे
भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे विन्ध्यस्य उत्तरे आर्यावर्तान्तर्गत-
ब्रह्मावर्तैकदेशे विष्णुप्रजापतिक्षेत्रे षड्भूलमध्ये अन्तर्वेद्याः भागीरथ्याः पश्चिमतीरे
कालिन्ध्याः उत्तरतीरे वटस्य पूर्वदिग्भागे विक्रमशके अस्मिन् वर्तमाने
व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ट्याः संवत्सराणां मध्ये बार्हस्पत्यमानेन -नाम
संवत्सरे सौरचान्द्रमानाभ्यां क्रोधी-नाम संवत्सरे उत्तरायणे हेमन्त/शिशिर-ऋतौ
धनुः/मकर/कुम्भ-मासे शुक्ल/कृष्ण-पक्षे _____ शुभतिथौ _____-वासरयुक्तायां
_____नक्षत्रयुक्तायाम् _____योगयुक्तायां _____करणयुक्तायाम् एवं-गुण-विशेषण-
विशिष्टायाम् अस्यां _____ शुभतिथौ

ममोपात्त-समस्त-दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थम् अनादि-अविद्या-वासनया
प्रवर्तमाने अस्मिन् महति संसारचक्रे विचित्राभिः कर्मगतिभिः विचित्रासु पशु-
पक्षि-मृगादि-योनिषु पुनःपुनः अनेकधा जनित्वा केनापि पुण्यकर्मविशेषेण
इदानीन्तन-मानुष्ये

Only men say: द्विजजन्मविशेषं प्राप्तवतः

Only women say: द्विजजन्मविशेषं प्राप्तवत्याः

मम जन्माभ्यासात् जन्मप्रभृति एतत्क्षण-पर्यन्तं बाल्ये-वयसि कौमारे यौवने
वार्धके च जागृत्-स्वप्न-सुषुप्ति-अवस्थासु मनो-वाक्काय-कर्मेन्द्रिय-ज्ञानेन्द्रिय-
व्यापारैः काम-क्रोध-लोभ-मोह-मद-मात्सर्यादिभिः दुष्टगुणैश्च सम्भावितानां
संसर्गनिमित्तानां भूयोभूयः बहुवारं सम्पन्नानां महापातकानां समपातकानाम्
अतिपातकानाम् उपपातकानां सङ्करीकरणानां मलिनीकरणानाम् अपात्रीकरणानां
जातिभ्रंशकराणां प्रकीर्णकानाम् अयाज्ययाजन-अभोज्यभोजन-अभक्ष्यभक्षण-
अपेयपान-अदृश्यदर्शन-अश्राव्यश्रवण-अस्पृश्यस्पर्शन- अव्यवहार्य-व्यवहारादीनां
ज्ञानतः सकृत्कृतानाम् अज्ञानतः असकृत्कृतानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां
चिरकाल-अभ्यस्तानां निरन्तर-अभ्यस्तानां सर्वेषां पापानां सद्यः अपनोदनार्थं

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

श्रुति-स्मृति-पुराणप्रतिपादित-तत्तत्फल-प्राप्त्यर्थक-तत्तत्कर्मसु अधिकारसिद्ध्यर्थं च विनायकादि-समस्त-हरिहर-देवतानां सन्निधौ ... गङ्गा-यमुना-सरस्वती-अन्तर्गत-सितासितसङ्गमे त्रिवेण्यां भागीरथ्यां महाकुम्भपर्वणि स्नानमहं करिष्ये॥ (अप उपस्पृश्य)

प्रार्थना

त्रिवेणीं माधवं सोमं भरद्वाजं च वासुकिम्।
वन्देऽक्षयवटं शेषं प्रयागं तीर्थनायकम्॥

ॐ नमो देवदेवाय शितिकण्ठाय दण्डिने।
रुद्राय चापहस्ताय चक्रिणे वेधसे नमः॥

सरस्वती च सावित्री वेदमाता गरीयसी।
सन्निधानी भवत्वत्र तीर्थे पापप्रणाशिनि॥

सागरस्वननिर्घोष दण्डहस्तासुरान्तक।
जगत्स्रष्टः जगन्मर्दिन् नमामि त्वां सुरेश्वर॥

त्वं राजा सर्वतीर्थानां त्वमेव जगतः पिता।
याचितं तीर्थं मे देहि तीर्थराज नमोऽस्तु ते॥

तीक्ष्णदंष्ट्र महाकाय कल्पान्त-दहनोपम।
भैरवाय नमस्तुभ्यम् अनुज्ञां दातुमर्हसि॥

समस्त-जगदाधार शङ्खचक्र-गदाधर।
देहि देव ममानुज्ञां युष्मत्तीर्थ-निषेवणे॥

गङ्गा गङ्गेति यो ब्रूयात् योजनानां शतैरपि।
मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति॥

सुरमुनिदितिजेन्द्रैः सेव्यते योऽस्ततन्द्रैः
गुरुतरदुरितानां का कथा मानवानाम्।
स भुवि सुकृतकर्तुर्वाञ्छितावाप्तिहेतुः
जयति विजितयागस्तीर्थराज प्रयागः॥

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

श्रुतिः प्रमाणं स्मृतयः प्रमाणं
पुराणमप्यत्र परं प्रमाणम् ।
यत्रास्ति गङ्गा यमुना प्रमाणं
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

न यत्र योगाचरणप्रतीक्षा
न यत्र यज्ञेष्टिविशिष्टदीक्षा ।
न तारकज्ञानगुरोरपेक्षा
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

चिरं निवासं न समीक्षते यः
ह्युदारचित्तः प्रददाति कामान् ।
यः कल्पितार्थाश्च ददाति पुंसां
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

तीर्थावली यस्य तु कण्ठभागे
दानावली वल्गाति पादमूले ।
व्रतावली दक्षिणबाहुमूले
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

यत्राप्नुतानां न यमो नियन्ता
यत्र स्थितानां सुगतिप्रदाता ।
यत्राश्रितानाममृतप्रदाता
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

सितासिते यत्र तरङ्गचामरे
नद्यौ विभाते मुनिभानुकन्यके ।
नीलातपत्रं वट एव साक्षात्
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

पुर्यः सप्त प्रसिद्धाः पतिवचनरतास्तीर्थराजस्य नार्यौ
नैकट्येनातिहृद्या प्रभवति च गुणैः काशते ब्रह्म यस्याम् ।
सेयं राज्ञी प्रधाना प्रियवचनकरी मुक्तिदाने नियुक्ता
येन ब्रह्माण्डमध्ये स जयति सुतरां तीर्थराज प्रयागः ॥

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

Snana should be done silently by uttering only mantras or Bhagavan Nama. Those who do snana in the river, should face against the flow of the river and those who do snana at other places should face the Sun.

Chanting Veda mantras in the following procedures are to be done by those who have learnt them. Others may chant the Bhagavan Nama of their choice or other stotras in praise of Bhagavan as mantras. Snana should not be done without mantras!

सूक्तपठनम्

Varuna Sukta is to be chanted. Those who do not know may chant at least the Purusha Sukta. This is a prayer to Varuna before bathing.

मार्जनम्

आपो हि ष्ठा मयोभुवः ...

Saying the above mantras, one should do prokshanam just as in Sandhya-vandanam.

अघमर्षणम्

हिरण्यशृङ्गं वरुणं प्रपद्ये ...

The sukta starting as above may be chanted by those who know it. Those who do not know may recite Purusha Sukta here as well. Here one should take at least 12 dips and bathe.

स्नानाङ्ग-तर्पणम्

ममोपात्त+प्रीत्यर्थम् अद्य पूर्वोक्त-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम् — शुभतिथौ स्नानाङ्ग-देव-ऋषि-पितृतर्पणं करिष्ये ॥

After doing this Sankalpa, one should do the tarpana as in Brahmajayna.

दानम्

Then, according to one's capacity, saying the following mantras, offer dakshina to Brahmanas.

हिरण्यगर्भ-गर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः।

अनन्तपुण्यफलदम् अतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥

अनुष्ठित-महाकुम्भपर्वणि-स्नान-साधुण्यार्थं यथोक्त-फलप्राप्त्यर्थम् इमां दक्षिणां
ब्राह्मणाय सम्प्रददे। न मम।

यक्ष्म-तर्पणम्

To nullify the sins caused because we mix the dirt such as sweat from our body into the punya tirthas, recite the following shloka, take water with both hands once and do tarpana to Yakshma devata.

यन्मया दूषितं तोयं शारीरमलसञ्चयात्।

तद्दोषपरिहारार्थं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहम्॥

यक्ष्माणं तर्पयामि॥

समर्पणम्

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा

बुद्ध्यात्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् ।

करोमि यद्यत् सकलं परस्मै

नारायणायेति समर्पयामि॥

अनेन मया कृतेन ममहाकुम्भपर्वणि ?स्नानेन तीर्थराजस्वरूपी परमात्मा सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

☎ 9884655618

☎ 8072613857

✉ vdspasabha@gmail.com

🌐 vdspsabha.org